

مدیریت شهری

جلد اول: مبانی و حوزه‌ها

دکتر غلامرضا کاظمیان	□ عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی
دکتر اسماعیل صالحی	□ عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
دکتر سید محمدهادی ایازی	□ مدرس دانشگاه آزاد اسلامی شهر ری
دکتر علی نوذرپور	□ دانشور شهرسازی
دکتر حسین ایمانی جاجرمی	□ عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
دکتر نوید سعیدی رضوانی	□ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین
دکتر مجید عبداللهی	□ دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری

انتشارات تپسا

به نام آن که جان را فکرت آموخت
چراغ دل به نور جان یرافروخت

سرشناسه	مدیریت شهری؛ جلد اول: مبانی و حوزه‌ها/ گروه نویسندگان
مشخصات نشر	تهران: تیسرا، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری	۵۸۴ ص؛ جدول و نمودار؛ ۱۴/۵×۲۱
فروست	نگاشت شهر؛ ۵۲
فروست	مدیریت؛ ۱۰
شابک	۱۷۰۰۰ ریال: ۳-۶۳-۶۶۶۲-۶۰۰-۹۷۸؛ شابک دوره: ۴-۶۶-۶۶۶۲-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	گروه نویسندگان: غلامرضا کاظمیان، اسماعیل صالحی، سید محمدحسین ایازی، علی نوفرپور، حسین ایمانی جاجرمی، نوید سعیدی رضوانی، مجید عبداللهی
موضوع	شهرداری
موضوع	سیاست شهرداری
موضوع	توسعه پایدار شهری
شناسه افزوده	شهرداری تهران؛ اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی
رده‌بندی کتگره	۱۳۹۲ ن ۶ ۷۸ JS
رده‌بندی دیویی	۳۲۰/۸۵
شماره کتابشناسی ملی	۳۱۲۱۷۱۷

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی

مدیریت شهری؛ جلد اول: مبانی و حوزه‌ها

گروه نویسندگان: غلامرضا کاظمیان، اسماعیل صالحی، سید محمدنادر ایازی، علی نودریور، حسین ایمانی جاجرمی، نوید سعیدی رضوانی، مجید عبداللهی

سفارش‌دهنده: اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

ناظر علمی: سید رضا مصطفوی

مدیر تولید: سید محمدرضا بهلول

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۲

شماره نشر: ۵۷

ویراستار: معصومه ارچندانی

طراحی جلد: پرویز بیانی

لیتوگرافی: کارا، چاپ: دالاهو، صحافی: کیمیا

ناظر فنی چاپ: مصطفی شریفی

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۷۰۰۰ تومان؛ قیمت دوره: ۴۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۶۲-۶۳-۳؛ شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۶۲-۶۶-۴

همه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است

استفاده از مطالب با ذکر منبع بلااشکال است

انتشارات تپسا

تهران، میدان بهارستان، خیابان ظهیرالاسلام، کوچه دیلمان، پلاک ۶، واحد ۳، تلفن: ۳۳۹۹۴۳۳، ۳۳۹۹۳۳۷۰

www.Teessa.ir

itEessa@mail.com

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

تهران، بزرگراه شهید گمنام، ابتدای بزرگراه کردستان، تلفن: ۸۲۱۰۶۰۰۰

فهرست

پیشگفتار.....	۱۵
فصل یکم: تعاریف، مفاهیم و روابط مفهومی.....	۱۹
۱-۱. مقدمه.....	۱۹
فصل دوم: تاریخچه و سابقه مدیریت شهری.....	۳۳
۲-۱. مقدمه.....	۳۳
۲-۲. اداره شهرها در دوران باستان.....	۳۵
۲-۳. اداره شهرها در قرون وسطی تا انقلاب صنعتی.....	۴۹
۲-۴. اداره شهرها در دوران رنسانس و انقلاب صنعتی تا قرن بیستم.....	۶۵
۲-۵. حمل و نقل شهری.....	۸۰
۲-۶. بلندمرتبه‌سازی و توسعه زیرساخت‌های شهری.....	۸۵
۲-۷. مدیریت رشد شهر و کنترل ساختمان.....	۸۷
۲-۸. اداره شهرها در دوران معاصر.....	۸۹
فصل سوم: رویکردها و نظریه‌ها.....	۱۰۱
۳-۱. مقدمه و مفاهیم پایه.....	۱۰۱
۳-۲. حکومت محلی؛ مبانی و کارکردها.....	۱۰۲
۳-۳. رویکرد اداره شهر.....	۱۱۰
۳-۴. رویکرد مدیریت شهری.....	۱۱۱
۳-۵. رویکرد حکمروایی شهری.....	۱۱۶

فصل چهارم: چستی و مأموریت مدیریت شهری.....	۱۲۵
۴-۱. مقدمه: نگرش سیستمی و یکپارچه به مدیریت شهری.....	۱۲۵
۴-۲. ابعاد و مؤلفه‌های مدیریت شهری.....	۱۲۸
۴-۳. اهداف، راهبردها و وظایف مدیریت شهری.....	۱۲۹
۴-۳-۱. اهداف.....	۱۲۹
۴-۳-۲. راهبردها.....	۱۳۳
۴-۳-۳. وظایف.....	۱۳۵
فصل پنجم: روش‌ها و ابزارهای مدیریت شهری.....	۱۴۱
۵-۱. مقدمه.....	۱۴۱
۵-۲. روش‌ها و ابزارهای برنامه‌ریزی.....	۱۴۳
۵-۲-۱. برنامه‌ریزی و تحلیل سیستم.....	۱۴۳
۵-۲-۲. برنامه‌ریزی راهبردی.....	۱۴۸
۵-۲-۳. برنامه‌ریزی عملیاتی.....	۱۵۶
۵-۲-۴. آینده‌پژوهی.....	۱۵۸
۵-۲-۵. برنامه‌ریزی مشارکتی.....	۱۶۰
۵-۲-۶. الگوبرداری.....	۱۶۳
۵-۲-۷. تجزیه و تحلیل ذی‌نفعان.....	۱۶۴
۵-۲-۸. تحلیل محیط برنامه‌ریزی (SWOT).....	۱۶۷
۵-۲-۹. برنامه‌ریزی سناریویی.....	۱۶۸
۵-۲-۱۰. مطالعه و تحلیل تطبیقی.....	۱۶۹
۵-۳. روش‌ها و ابزارهای سازماندهی.....	۱۷۰
۵-۳-۱. روش‌ها و ابزارهای سازماندهی روابط بین‌سازمانی.....	۱۷۰
۵-۳-۲. روش‌ها و ابزارهای سازماندهی درون‌سازمانی.....	۱۸۱
۵-۴. روش‌ها و ابزارهای هدایت و رهبری.....	۱۸۵
۵-۴-۱. روش‌های هدایت و رهبری بین‌سازمانی.....	۱۸۵
۵-۴-۲. روش‌ها و ابزارهای رهبری و هدایت درون‌سازمانی.....	۱۸۶
۵-۵. روش‌های پایش و کنترل.....	۱۸۷
۵-۶. روش‌های کنترل حکومت‌های محلی به وسیله حکومت مرکزی.....	۱۸۹
۵-۷. ابزارهای کنترل و ارزیابی.....	۱۹۱
۵-۷-۱. تحلیل هزینه - منفعت.....	۱۹۱

۱۹۱.....	۵-۷-۲. فناوری اطلاعات
----------	-----------------------

۱۹۷.....	فصل ششم: کنشگران و مدیران شهری: دانش و مهارت‌های ضروری
----------	--

۱۹۷.....	۶-۱. مقدمه
۱۹۸.....	۶-۲. مدیران شهر
۲۰۹.....	۶-۳. دیگر کنشگران شهری

۲۱۳.....	فصل هفتم: توسعه اقتصادی شهر
----------	-----------------------------

۲۱۳.....	۷-۱. مقدمه
۲۱۵.....	۷-۲. تعاریف و مفاهیم
۲۱۵.....	۷-۲-۱. رشد و توسعه اقتصادی
۲۱۹.....	۷-۲-۲. اقتصاد شهری
۲۲۲.....	۷-۲-۳. رقابت‌پذیری شهری
۲۲۷.....	۷-۲-۴. بهره‌وری شهری
۲۲۸.....	۷-۲-۵. ارتباط میان اقتصاد شهری با اقتصاد منطقه‌ای
۲۲۹.....	۷-۲-۶. نقش و جایگاه شهرها در اقتصاد ملی و جهانی
۲۳۱.....	۷-۳. اصول و مبانی اقتصاد شهری
۲۳۱.....	۷-۳-۱. اصول حاکم بر اقتصاد شهری
۲۳۲.....	۷-۳-۲. رویکردهای اصلی توسعه اقتصاد شهری
۲۴۴.....	۷-۳-۳. شناخت وضعیت اقتصادی شهر

۲۴۷.....	فصل هشتم: مدیریت مالی شهر
----------	---------------------------

۲۴۷.....	۸-۱. مقدمه
۲۴۸.....	۸-۲. مفاهیم و تعاریف
۲۵۲.....	۸-۳. اصول و مؤلفه‌های مدیریت مالی شهر
۲۵۳.....	۸-۳-۱. مبانی مداخله و کمک‌های حکومت مرکزی
۲۵۶.....	۸-۳-۲. سازمان مالی مدیریت شهری
۲۵۸.....	۸-۳-۳. ارتباط برنامه‌ریزی مالی با برنامه‌ریزی توسعه فضایی
۲۶۱.....	۸-۳-۴. هزینه‌های محلی
۲۶۲.....	۸-۳-۵. تأمین مالی و منابع درآمدی در سطح محلی
۲۷۳.....	۸-۳-۶. روش‌های تأمین منابع مالی برای هزینه‌های سرمایه‌ای

۲۸۲.....	۷-۳-۸ دیگر روش‌های تأمین مالی
----------	-------------------------------

۲۸۵.....	فصل نهم: سیاست‌گذاری شهری
۲۸۵.....	۱-۹. مقدمه
۲۸۶.....	۲-۹. تعاریف و مفاهیم
۲۸۹.....	۳-۹. سیر تحول و تکامل نظری و عملی سیاست‌گذاری شهری
۲۹۶.....	۴-۹. رویکردهای نظری معاصر در سیاست‌گذاری شهری
۳۰۰.....	۱-۴-۹. فایده و ابزارهای سیاست‌گذاری شهری

۳۰۷.....	فصل دهم: مدیریت زیرساخت‌های شهری
۳۰۷.....	۱-۱۰. مقدمه
۳۱۱.....	۲-۱۰. مفاهیم و تعاریف
۳۱۱.....	۱-۲-۱۰. تعریف زیرساخت‌های شهری
۳۱۴.....	۲-۲-۱۰. طبقه‌بندی زیرساخت‌ها
۳۱۵.....	۳-۲-۱۰. کارکردهای اصلی برای مدیریت خدمات زیرساختی
۳۱۶.....	۳-۱۰. سیر تحول و تکامل
۳۱۸.....	۴-۱۰. اصول و مبانی
۳۱۸.....	۱-۴-۱۰. سیستم زیرساخت‌های شهری
۳۲۱.....	۲-۴-۱۰. روش‌های تأمین مالی زیرساخت‌های شهری
۳۲۳.....	۳-۴-۱۰. اصول و اهداف ارائه خدمات زیرساختی
۳۲۵.....	۴-۴-۱۰. تمرکززدایی خدمات زیرساختی و گسترش دامنه حضور بخش خصوصی
۳۲۷.....	۵-۴-۱۰. اصول ارزیابی زیرساخت‌های شهری
۳۲۸.....	۶-۴-۱۰. مراحل اجرای زیرساخت‌های شهری

۳۲۹.....	فصل یازدهم: مدیریت شهری و توسعه پایدار
۳۲۹.....	۱-۱۱. مقدمه
۳۳۲.....	۲-۱۱. توسعه پایدار شهری
۳۳۵.....	۳-۱۱. الگوهای مختلف توسعه شهری و توسعه پایدار
۳۳۸.....	۴-۱۱. اصول راهنما برای توسعه پایدار شهری
۳۴۱.....	۵-۱۱. نقش شاخص‌های توسعه پایدار در مدیریت شهری

۳۴۵.....	۱۱-۶. راهبرد توسعه شهر.....
۳۴۸.....	۱۱-۷. فرایند راهبرد توسعه شهر.....
۳۴۹.....	۱۱-۸. عناصر اصلی رهیافت راهبرد توسعه شهر.....
۳۵۵.....	فصل دوازدهم: محیط‌زیست و مدیریت شهری.....
۳۵۵.....	۱۲-۱. مقدمه.....
۳۵۸.....	۱۲-۲. مهم‌ترین مسائل محیط‌زیستی در مدیریت شهرها.....
۳۵۸.....	۱۲-۲-۱. حمل و نقل.....
۳۶۱.....	۱۲-۲-۲. مصرف انرژی.....
۳۶۲.....	۱۲-۲-۳. فضاهای سبز.....
۳۶۵.....	۱۲-۲-۴. محیط‌انسان ساخت.....
۳۶۶.....	۱۲-۲-۵. آب.....
۳۶۷.....	۱۲-۲-۶. پسماند.....
۳۷۰.....	۱۲-۲-۷. آلودگی.....
۳۷۲.....	۱۲-۲-۸. حس‌تعلق به جامعه.....
۳۷۳.....	۱۲-۳. مدل متابولیسم.....
۳۷۴.....	۱۲-۳-۱. ارزیابی مدل‌های متابولیسم و ویژگی‌های اصلی آنها.....
۳۷۵.....	۱۲-۳-۲. مدل جدید متابولیسم شهری.....
۳۸۳.....	فصل سیزدهم: مدیریت شهری و نظام فضایی - کالبدی.....
۳۸۳.....	۱۳-۱. مدیریت شهری.....
۳۸۹.....	۱۳-۲. مدیریت شهری در کشورهای در حال توسعه.....
۳۹۱.....	۱۳-۳. چهارچوب توسعه شهری.....
۳۹۲.....	۱۳-۴. شکل و ساختار فضایی شهر.....
۳۹۳.....	۱۳-۴-۱. شکل شهر.....
۳۹۳.....	۱۳-۴-۲. برهم‌کنش یا عملکرد شهر.....
۳۹۳.....	۱۳-۴-۳. ساختار فضایی شهر.....
۳۹۴.....	۱۳-۵. عناصر شکلی و ساختاری شهر.....
۳۹۴.....	۱۳-۶. انواع اصلی شکل شهر.....
۳۹۵.....	۱۳-۶-۱. شهرهای هم‌مرکز.....
۳۹۵.....	۱۳-۶-۲. شهرهای شعاعی.....

۳-۶-۱۳. شهرهای چندهسته‌ای یا چندمرکزی.....	۳۹۶
۷-۱۳. ویژگی‌های ساختار فضایی شهر.....	۳۹۶
۸-۱۳. برنامه‌ریزی کالبدی.....	۴۰۰
۹-۱۳. برنامه‌ریزی کاربری اراضی و نارسایی‌های آن.....	۴۰۱
۱۰-۱۱. برنامه‌ریزی فضایی.....	۴۰۳
۱۰-۱۲. لزوم دیدگاه راهبردی در برنامه‌ریزی فضایی.....	۴۰۵
۲-۱۰-۱۳. برنامه‌ریزی پایدار فضایی.....	۴۰۸
فصل چهارم: مدیریت بحران.....	
۱-۱۴. مقدمه.....	۴۰۹
۲-۱۴. مفاهیم پایه.....	۴۱۰
۳-۱۴. انواع بحران به لحاظ منشأ و خاستگاه حادثه.....	۴۱۲
۱-۱۴-۳. مخاطرات و بحران‌های طبیعی.....	۴۱۲
۲-۱۴-۳. مخاطرات با منشأ انسانی.....	۴۱۳
۴-۱۴. تقسیم‌بندی بحران.....	۴۱۴
۱-۱۴-۴. بحران درجه یک.....	۴۱۴
۲-۱۴-۴. بحران درجه دو.....	۴۱۴
۳-۱۴-۴. بحران درجه سه.....	۴۱۵
۵-۱۴. مدیریت بحران.....	۴۱۶
۶-۱۴. رویکردهای مدیریت بحران.....	۴۱۷
۷-۱۴. چرخه (مراحل) مدیریت بحران.....	۴۱۸
۸-۱۴. مفهوم برنامه عملیاتی وضعیت اضطراری.....	۴۲۲
۱-۱۴-۸. محتوای EAP.....	۴۲۲
۹-۱۴. مفهوم برنامه اجرایی وضعیت اضطراری.....	۴۲۳
۱۰-۱۴. برنامه مدیریت بحران.....	۴۲۴
۱-۱۴-۱۰. انعطاف‌پذیری.....	۴۲۷
۲-۱۴-۱۰. اصول ثابت و استاندارد.....	۴۲۷
۱۱-۱۴. هماهنگی و بسیج اجتماعی در مدیریت بحران.....	۴۳۳
۱۲-۱۴. مدیر بحران.....	۴۳۴
۱-۱۴-۱۲. آماده‌سازی مدیران شهری برای مقابله با وضعیت‌های اضطراری.....	۴۳۶
۲-۱۴-۱۲. آماده‌سازی شهروندان برای مقابله با بلایای طبیعی.....	۴۳۶

۴۳۷.....	۱۴-۱۲-۳. ارتقای سطح آگاهی و ایجاد آمادگی.....
۴۳۷.....	۱۴-۱۲-۴. مانور (شبیه‌سازی شرایط بحرانی).....
۴۴۰.....	۱۴-۱۳. بلایای طبیعی و فرصت‌ها.....
۴۴۳.....	فصل پانزدهم: تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدیریت شهری.....
۴۴۳.....	۱۵-۱. مقدمه.....
۴۴۵.....	۱۵-۲. مفهوم مدیریت شهری.....
۴۴۶.....	۱۵-۳. مفهوم فناوری اطلاعات و ارتباطات.....
۴۵۲.....	۱۵-۴. کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدیریت شهری.....
۴۵۳.....	۱۵-۴-۱. بانک اطلاعات شهری.....
۴۵۴.....	۱۵-۴-۲. تصمیم‌گیری سریع.....
۴۵۵.....	۱۵-۴-۳. تبادل اطلاعات.....
۴۵۶.....	۱۵-۴-۴. ارائه خدمات غیرحضوری.....
۴۵۶.....	۱۵-۴-۵. آموزش عمومی.....
۴۵۷.....	۱۵-۴-۶. افزایش مدیریت ریسک‌های فیزیکی شهری.....
۴۵۸.....	۱۵-۴-۷. حفاظت از محیط‌زیست.....
۴۵۸.....	۱۵-۴-۸. حذف انتظار و صف.....
۴۵۸.....	۱۵-۴-۹. مدیریت در سوانح طبیعی.....
۴۶۱.....	۱۵-۵. ایجاد شهر الکترونیک.....
۴۶۴.....	۱۵-۵-۱. مدل شهر الکترونیک.....
۴۶۵.....	۱۵-۶. سیستم اطلاعات جغرافیایی و مدیریت شهری.....
۴۶۷.....	۱۵-۷. تجربه چند نمونه شهر الکترونیک.....
۴۶۷.....	۱۵-۷-۱. شهر الکترونیک تورنتو.....
۴۶۹.....	۱۵-۷-۲. شهر الکترونیک وین.....
۴۷۰.....	۱۵-۷-۳. شهر الکترونیک تایپه.....

فصل شانزدهم: نگرش مدیریت شهری به حقوق شهری و ضوابط و مقررات

۴۷۳.....	شهرسازی.....
۴۷۳.....	۱۶-۱. مقدمه.....
۴۷۷.....	۱۶-۲. تبیین و تحلیل سیر تحول تاریخی حقوق شهری.....
۴۷۸.....	۱۶-۲-۱. منشأ شکل‌گیری تمدن: خاستگاه قانون و مقررات.....

۱۶-۲-۲. هرج و مرج ناشی از انقلاب صنعتی، حاد شدن مسائل بهداشتی، نقطه عطف ضرورت وضع مقررات شهری.....	۴۸۶
۱۶-۲-۳. ابتدای قرن بیستم، وضع قوانین بنیادی، نقطه عطف نهادینه شدن شهرسازی.....	۴۸۷
۱۶-۲-۴. بنیادهای شهرسازی نوگرا و ضوابط و مقررات شهر مدرن.....	۴۹۰
۱۶-۳. ماهیت و ضرورت نظم شهری و نقش حقوق.....	۴۹۳
۱۶-۳-۱. نقش حقوق در شکل‌گیری نظم و استمرار حیات شهری.....	۴۹۷
۱۶-۴. تبیین نقش و اهمیت ضوابط و مقررات شهرسازی در زمان معاصر.....	۵۱۱
۱۶-۵. ویژگی‌های گونه آرمانی ضوابط و مقررات شهرسازی.....	۵۱۹
۱۶-۶. نتیجه‌گیری.....	۵۲۳
فصل هفدهم: گردشگری شهری	۵۲۷
۱۷-۱. مقدمه.....	۵۲۷
۱۷-۲. مفهوم گردشگری.....	۵۲۹
۱۷-۳. گردشگری شهری.....	۵۲۹
۱۷-۴. فضاهای شهری.....	۵۳۴
۱۷-۴-۱. گردشگری و ایجاد و توسعه فضاهای شهری مدرن و جذاب.....	۵۳۵
۱۷-۴-۲. گردشگری و احیای بافت‌های تاریخی و باززنده‌سازی فضاهای کهن شهری.....	۵۳۵
۱۷-۵. نقش دوگانه شهرها در گردشگری.....	۵۳۷
۱۷-۶. شهرهای توریستی و انواع آن.....	۵۳۸
۱۷-۷. عناصر گردشگری شهری.....	۵۴۲
۱۷-۷-۱. عنصر اولیه گردشگری.....	۵۴۲
۱۷-۷-۲. عناصر ثانویه گردشگری.....	۵۴۳
۱۷-۷-۳. دیگر عناصر گردشگری.....	۵۴۴
۱۷-۷-۴. انگیزه گردشگران شهری.....	۵۴۴
۱۷-۸. توسعه پایدار و توسعه پایدار شهر.....	۵۴۵
۱۷-۸-۱. توسعه پایدار گردشگری.....	۵۴۵
۱۷-۸-۲. مراحل و فرایند توسعه گردشگری شهری.....	۵۴۶
۱۷-۸-۳. اکوتوریسم و شهر.....	۵۴۸
۱۷-۸-۴. گردشگری پایدار.....	۵۴۹

۵۵۲.....	۱۷-۸-۵. گردشگری و توسعه پایدار
۵۵۳.....	۱۷-۸-۶. منافع توریسم پایدار
۵۵۴.....	۱۷-۸-۷. توسعه پایدار شهری
۵۵۴.....	۱۷-۸-۸. گردشگری شهری پایدار
۵۵۵.....	فصل هجده: مدیریت شهری، کلان‌شهرها و پایتخت‌ها
۵۵۵.....	۱۸-۱. کلان‌شهرها
۵۵۷.....	۱۸-۲. چالش‌های مدیریتی کلان‌شهرها و شهرهای بزرگ
۵۶۲.....	۱۸-۳. دستیابی به پایداری در مدیریت کلان‌شهرها
۵۶۳.....	۱۸-۴. راه‌حل‌های کالبدی - فضایی در مدیریت کلان‌شهرها
۵۶۴.....	۱۸-۵. تکنیک‌ها و ابزارهای جدید فضایی در مدیریت کلان‌شهرها
۵۶۵.....	۱۸-۶. لزوم تمرکززدایی در مدیریت کلان‌شهرها
۵۶۷.....	کتابنامه

www.ketab.ir

پیشگفتار

چگونگی اداره شهرها قدمتی به اندازه خود شهر دارد و به گونه‌ای همزاد با آن است، اما اصطلاح «مدیریت شهری» به عنوان یک حوزه میان‌رشته‌ای از دانش آکادمیک و حرفه‌ای تنها کمتر از نیم‌سده پیش پدید آمده است. سرمنشأ شکل‌گیری این حوزه از دانش را بایستی بیشتر در مجامع علمی - کاربردی از قبیل مؤسسات و سازمان‌های ملی و بین‌المللی فعال در امور شهری و حکومت‌های محلی جست‌وجو کرد و همچنین به عنوان ضرورتی عملیاتی و کارکردی به آن نگریست که از یک سو برای حل مسائل متعدد، گوناگون و فزاینده شهری و از سوی دیگر برای سازماندهی و هدایت توسعه شهری به کار می‌رود. درواقع الزام به داشتن بنیان و روش‌شناسی علمی آن را به مجامع دانشگاهی سوق داد و به تدریج دانشگاه‌هایی در اروپا، آمریکا و آسیا به پژوهش و آموزش در این رشته اهتمام ورزیدند.

مدیریت شهری در ایران نیز تقریباً مسیری مشابه و خوشبختانه با فاصله زمانی نسبتاً کوتاه طی کرده است. این مباحث ابتدا در مجامع رسمی و پژوهشی و با نگرش کاربردی و حل مسئله مطرح گردید و در برنامه پنج‌ساله دوم توسعه کشور به طور مشخص به آن پرداخته شد.

پس از آن هم این موضوع تقریباً در تمام برنامه‌های توسعه کشور در سطوح مختلف مطرح بوده است.

رشته مدیریت شهری پس از فعالیت‌های پژوهشی اولیه، در دانشگاه‌های ایران طراحی و بنیان‌گذاری شد و اکنون بیش از ده سال در این عرصه تجربه به دست آمده است.

جوان بودن دانش مدیریت شهری در عرصه جهانی و داخلی سبب شده است تا این رشته در مقایسه با حوزه‌های علمی و دانشی دیگر بنیان‌های نظری و تجربی کمتری داشته باشد. این کمبود به‌ویژه در زبان پارسی بسیار محسوس‌تر و عمیق‌تر است. در همین چهارچوب، شهرداری تهران در راستای لگرس بنیادین خود برای ظرفیت‌سازی مدیریت شهری و توانمندسازی مدیران شهری تصمیم به تدوین و تألیف دوره سه‌جلدی مدیریت شهری گرفته است. هدف این دوره تأمین منابع و مستندات علمی و تجربی مناسب و به‌هنگام برای مدیران، پژوهشگران و دانشجویان مدیریت شهری است.

این کتاب جلد اول از مجموعه یادشده است که با غلبه نگرش تئوریک به تبیین و تشریح مدیریت شهری در دو عرصه نظری و حوزه‌های کاربردی آن اختصاص دارد. شش فصل اول این کتاب به تشریح و تبیین مدیریت شهری به صورت نظری پرداخته، سپس با تبیین مفاهیم پایه و سپس تاریخچه نسبتاً مفصل مدیریت شهری آغاز و در پی آن با تشریح رویکردهای نظری موجود و چستی‌های نظری و کاربردی مدیریت شهری ادامه می‌یابد. روش‌ها و ابزارهای مدیریت شهری و دانش‌ها و مهارت‌های ضروری برای مدیران و کنشگران شهری فصول انتهایی این بخش را شکل داده‌اند.

فصل‌های هفتم تا پایان کتاب به تبیین حوزه‌ها و کاربردهای

مدیریت شهری در بخش‌های کارکردی مختلف می‌پردازد. توسعه اقتصادی، مدیریت مالی شهر، سیاست‌گذاری شهری، مدیریت زیرساخت‌های شهری، توسعه پایدار شهری، مدیریت محیط‌زیست شهری، مدیریت فضایی و کالبدی، مدیریت بحران، فناوری اطلاعات و ارتباطات، حقوق شهری، گردشگری شهری و بالاخره مدیریت کلان‌شهرها و پایتخت‌ها عناوین این حوزه‌ها هستند.

نویسندگان کتاب بر خود لازم می‌دانند تا از اهتمام ویژه آقای دکتر سید محمدهادی/یازی معاونت محترم امور اجتماعی و فرهنگی، آقای دکتر علی/صفر محکی مدیر کل محترم مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران و آقای سید رضا مصطفوی ناظر علمی محترم برای تعریف و عملی ساختن تدوین و چاپ کتاب سپاسگزاری کنند و توفیق روزافزون ایشان را در تولید علمی و کاربردی ساختن دانش در حوزه مدیریت شهری کشور و شهر تهران آرزو کنند.

همچنین گفتنی است آقای مجید حقیقی در تدوین فصل‌های اول تا دهم و خانم دکتر لعبت زبردست، آقای مجید رضایی و آقای مصطفی باقرصاد در تدوین فصل‌های بعدی همکاری‌های مؤثری با نویسندگان داشته‌اند که از تلاش ایشان قدردانی می‌شود.